

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Departement
0030 Oslo

Vår fil: B21-LAE-portforbud
Vårt Arkiv: Høringer 2021

Oslo 15. januar 2021

Høring – Forslag om endringer i smittevernloven (portforbud)

Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO) viser til ovennevnte høringsnotat, og støtter ikke et slikt lovforslag. Vi vil her begrunne vårt standpunkt for dette.

FFO er en paraplyorganisasjon for 84 organisasjoner av funksjonshemmede og kronisk syke, med til sammen mer enn 335 000 medlemmer. Utbruddet av Covid-19 viruset har og har hatt store konsekvenser for de grupper vi representerer. Fra vårt ståsted kan våre grupper som er mest berørt av situasjonen deles inn i to grupper: De som har stor risiko for tap av liv og helse ved å bli smittet (risikogrupper) og de som opplever svært store belastninger knyttet til de iverksatte smitteverntiltakene. Vår rolle og oppgave er å kunne følge med på og å ivareta hensynet til begge grupper når vi gir innspill og råd til myndigheter når det gjelder smitteverntiltak knyttet til den pågående pandemien. Det er derfor viktig for oss å presisere at våre vurderinger i forhold til et eventuelt portforbud balanserer hensynet til begge grupper.

Gjennom den pågående pandemien har norske myndigheter vært tvunget til å iverksette tiltak for å begrense smitten. I perioder der smitten har vært særlig høy har tiltakene lagt store begrensninger på sosial omgang og tilgang til tjenester. Tiltakene har, selv om vi fortsatt står i en situasjon der smitten kan øke betydelig, har vist seg å fungere godt. Tiltakene har hatt legitimitet i befolkningen og det har vært gjennomgående stor oppslutning om de tiltak som er iverksatt. Samtidig er det viktig å påpeke at tiltakene også har medført svært stor belastning for enkelte deler av befolkningen.

FFO har kartlagt konsekvensene av iverksatte smitteverntiltak vår og høst 2020. Våre undersøkelser dokumenterer at tiltakene har vært svært inngripende og belastende for mange. Dette gjelder barn og unge (stengte skoler og barnehager og tilgang til spesialundervisning), personer som er avhengig av kommunale helse- og omsorgstjenester og personer som er bosatt i omsorgsboliger og bofellesskap. Særlig gjelder dette utviklingshemmede. Et stort antall utviklingshemmede i begynnelsen urettmessig nektet besøk og samvær med sine nærpå personer. Tiltaket ble en stor belastning og til skade for de som ble rammet. Isolasjon og ensomhet har vært en stor belastning for mange, særlig har konsekvenser for den psykiske helsen har vært svært stor. FFO har ikke vært alene om slike kartlegginger og våre funn stemmer godt med undersøkelser gjort av andre.

Et eventuelt portforbud er et sterkt inngripende tiltak. De smitteverntiltak som har vært gjennomført til nå har hatt store konsekvenser for mange og enkelte grupper har blitt påført store helsemessige kostnader. Dette er grupper som allerede har hatt liten mulighet til å kompensere for bortfall av tjenester og sosial kontakt. Det må derfor være svært tungtveiende grunner til å eventuelt innføre et portforbud slik det skisseres i høringsnotatet. Det må være åpenbart at alle andre tiltak er forsøkt og vurdert som utilstrekkelige og det må være tydelig og dokumenterbart at tiltaket har en smittevernsfaglig begrunnelse

og støtte. Et slikt tiltak kan ikke iverksettes uten at dette har full støtte fra våre smittevernsfaglige myndigheter dvs. både FHI og Helsedirektoratet. Vi ser av høringsnotatet at FHI per nå ikke støtter et slikt lovforslag og at Helsedirektoratet har en noe avventende holdning. For oss betyr dette at det ikke synes å være et smittevernsfaglig grunnlag for et slikt lovforslag.

Et portforbud vil kunne medføre risiko for liv og helse for særskilt utsatte personer. Særlig tenker vi her på personer som er utsatt for mishandling, vold og overgrep. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) har kartlagt forekomst av vold, overgrep og psykisk helse blant barn og unge våren 2020 ([rapport NKVTS](#)). Funnene er dramatiske og særlig for de kanskje mest forsvarsløse – funksjonshemmede barn og unge:

«Nesten en tredjedel av ungdom med funksjonsnedsettelse av noen grad forteller om vold- og overgrepserfaringer under samfunnets nedstenging og mens skolene var stengt. Dette er dobbelt så stor andel som ungdom uten funksjonsnedsettelse. Disse ungdommene er ofte kjent for skolen og hjelpeapparatet, og tallene tyder på at de ikke har vært godt nok beskyttet mot vold, overgrep og krenkelser mens samfunnet og sentrale institusjoner stengte ned, men at vold og overgrep fikk pågå». (G.S Hafstad, E-M Augusti, NKVTS, rapport nr. 2, 2020)

Ved et eventuelt portforbud vil utsatte personer være fratatt en siste mulighet til å slippe unna en volds- og overgrepssituasjon – ved å forlate eget hjem for å komme i sikkerhet. Selv om dette vil være en åpenbar situasjon som vil unntas et slikt portforbud, er det svært lite sannsynlig at unntaket vil oppleves som reelt for den utsatte.

Norge har i hovedsak benyttet tiltak som innebærer sosial nedstengning frem til nå. Etter vår vurdering ser det ut til at dette har vært kostbare, men likevel vellykkede, tiltak. Grunnene til at Norge har hatt lav smitte, sett i forhold til verden forøvrig, er sikkert sammensatt. Likevel er nok det norske bosettingsmønster en viktig faktor. Vi har få innbyggere og vi bor, med noen unntak, relativt spredt. Vi har vanskelig for å se at smittefaren er stor ved å bevege seg utendørs. Smittesituasjoner oppstår primært i situasjoner med sosial omgang. Vi mener at myndighetene har muligheter for å søke andre virkemidler for å redusere slik aktivitet.

Oppsummert mener FFO at kostnadene ved portforbud ikke står i et forsvarlig forhold til gevinstene og at det er andre tiltak som vil være mer målrettet mot økt smitte. Vi kan ikke se at høringsnotatet synliggjør en tilstrekkelig smittevernsfaglig begrunnelse for et så inngripende tiltak.

Med vennlig hilsen

FUNKSJONSHEMMEDES FELLESORGANISASJON

Eva Buschmann
Styreleder

Lilly Ann Elvestad
Generalsekretær